

หลักการประเมินค่าสิ่งพิมพ์

การค้นคว้าจากเอกสาร

เอกสารในความหมายของการวิจัยเรื่องนี้ คือหนังสือหรือวัสดุอื่นที่ชนชาติไทยได้บันทึกความคิดไว้ เช่น ต้นฉบับตัวเขียนที่เป็นสมุดข่อย หนังสือโบราณ จารึกในแผ่นเงินทอง และแผ่นศิลา ฯลฯ การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) จึงหมายถึง การค้นคว้าหาข้อเท็จจริงจากเอกสารและบันทึกเหตุการณ์อื่น ๆ การศึกษาจากเอกสารได้รับความนิยมนมากในแขนงวิชาที่ข้อมูลต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะรวบรวมได้ด้วยการสอบถาม เช่น การวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ วรรณคดี ภาษาศาสตร์ จึงมีบางท่านได้เรียกการวิจัยแบบนี้ว่าเป็นการวิจัยเชิงประวัติ¹ (Historical Method) อย่างไรก็ตาม บางท่านได้เรียกการวิจัยแบบนี้ว่า Library Research ทั้งนี้เพราะการวิจัยแบบนี้ได้อาศัยเอกสารต่าง ๆ ภายในห้องสมุดเป็นหลัก

เอกสารสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่สามารถนำมาศึกษาวิจัยได้มีมากมาย ซึ่งสามารถจัดแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้

ประเภทแรก เป็นบันทึกของทางราชการ (Official Records) ได้แก่ประมวลกฎหมาย รายงานการประชุม หนังสือสัญญา ฯลฯ

ประเภทที่สอง เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ (Newspaper Accounts) ซึ่งมีบทความต่าง ๆ ที่เสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ แต่เรื่องราวนั้นจะให้ถูกต้องแน่นอนเหมือนสิ่งพิมพ์ราชการมิได้

---

¹Tyrus Hillway, Introduction to Research (2d ed.; Boston: Houghton Mifflin, 1964), p. 141.

ประเภทที่สาม ประจักษ์พยาน (Eye-witness Accounts of Events) ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ขอมุมมาด้วยการสัมภาษณ์หรือส่งแบบสอบถาม

ประเภทที่สี่ เป็นจดหมายและอนุทิน (Letters and Personal Diaries) เป็นบันทึกส่วนตัวของบุคคลที่ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ สามารถนำมาศึกษาในด้านชีวประวัติหรือการศึกษาเฉพาะเรื่อง

ประเภทที่ห้า เป็นชีวประวัติ อัตชีวประวัติ หรือบันทึกความทรงจำ (Biographies, Autobiographies, and Memoirs) เช่น จดหมายโต้ตอบ

ประเภทที่หก หนังสือและบทความทางประวัติศาสตร์ (Historical Writings and Studies) ในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ที่มีผู้เขียนขึ้นไว้จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะโดยทั่วไปแล้วประวัติศาสตร์มักเขียนขึ้นจากแหล่งต้นเรื่องโดยตรง เช่น การศึกษาถึงประวัติสมัยกรุงสุโขทัยจำเป็นต้องศึกษาจากหลักศิลาจารึก หรือจากเอกสารที่ผู้เขียนไว้และเป็นที่ยอมรับ

ประเภทที่เจ็ด ข้อเขียนเชิงบรรยายที่ได้ศึกษาจากอดีต (Descriptive Studies Made in the Past) โดยละเอียดที่มีคุณค่ามาอย่างพิสดาร ทำให้มีแนวความคิดเห็นในเรื่องที่จะวิจัยได้ชัดเจน

ประเภทที่แปด เป็นการศึกษาจากวรรณกรรมและปรัชญา (Literary and Philosophical Writings) ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน นวนิยาย บทละคร วรรณคดี จะได้อธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่ควรพิจารณาเฉพาะความคิดเห็นเท่านั้น

ประเภทที่เก้า การศึกษาหลักฐานจากโบราณวัตถุและสิ่งปรักหักพัง (Archaeological and Geological Remains) ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์สมัยต่าง ๆ นำมาประกอบในการศึกษาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้จะมีใช้เป็นเอกสารโดยตรงก็ตาม

ประเภทสุดท้าย สิ่งอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประกอบการศึกษาได้ เช่น เครื่องดนตรี อนุสาวรีย์¹ สิ่งดังกล่าวเหล่านี้ผู้วิจัยสามารถค้นคว้าหาได้จากห้องสมุดเกือบทั้งสิ้น ทั้งที่เป็นหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่แล้วและที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์

¹Hillway, op. cit., pp. 142-5.

นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่อาศัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์มักจำกัดขอบเขตของเอกสารไว้สามประเภทด้วยกัน ประเภทแรกเป็นเอกสารและสิ่งพิมพ์ทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์ค้นคว้าหามาได้ด้วยตัวเขาเอง ประเภทที่สองเป็นเอกสารประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์วิเคราะห์ ประเภทสุดท้ายจากบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เชื่อถือได้ ในบางครั้งผู้วิจัยจำต้องสร้างเอกสารขึ้นมา เมื่อเหตุการณ์ที่นำมาศึกษายังมิได้วิเคราะห์จากนักประวัติศาสตร์ หรือยังมีได้เขียนขึ้นอย่างกว้างขวาง เอกสารเหล่านี้อาจนำไปใช้เมื่อต้องการจะพิสูจน์เหตุการณ์นั้นโดยตรง หรือนักประวัติศาสตร์วิเคราะห์ยังมิได้รวบรวมเขียนแต่เราสนใจในขอบข่ายของเรื่องนั้น หรืออาจนำไปใช้เมื่อจำเป็นต้องทดแทนสิ่งที่ขาดหายไป ในเหตุการณ์¹ เช่น เอกสารประวัติศาสตร์ไทยบางสมัยเฉพาะที่ประเทศไทยมีน้อยมาก เมื่อต้องการให้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ในช่วงนั้นต่อเนื่องกันก็จำเป็นต้องใช้หลักฐานต่าง ๆ ที่มีเป็นจำนวนมากในต่างประเทศเขียนขึ้นใหม่² เอกสารที่เขียนขึ้นใหม่จึงมีค่ามากสำหรับนักวิชาการรุ่นหลังจะได้วิเคราะห์วิจารณ์ต่อไป

เอกสารอันดับแรกและเอกสารอันดับรอง

เอกสารอันดับแรก (Primary Sources) เป็นหลักฐานชั้นแรกโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นเอกสารสำคัญมากในการวิจัย ผู้วิจัยจำต้องเสาะหาเอกสารที่เป็นต้นฉบับเดิมเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เช่น ต้นฉบับตัวเขียน เพราะฉบับคัดลอกฉบับพิมพ์ออกมาหรือการถ่ายภาพจากต้นฉบับจริงในบางครั้งอาจทำให้ผู้วิจัยเข้าใจเนื้อหาอันผิดพลาดได้ เอกสารอันดับแรกคือ เอกสารที่ผู้เขียนได้บันทึกจากการพบเห็นของผู้เขียนเอง หรือบันทึกจากคำบอกเล่า

¹Pauline V. Young, and Calvin F. Schmid, Scientific Social Survey Research (3d ed.; Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1961), p. 146.

²ม.ล. มานิจ ชุมสาย, "หลักฐานประวัติศาสตร์ไทยในต่างประเทศ," แถลงงานประวัติศาสตร์ เอกสารโบราณคดี 6 (พฤษภาคม, 2515), 126-29.

คำให้การ หรือการแสดงออกทางความคิดของตน ตัวอย่างเช่น ชาวจากหนังสือพิมพ์ อาจเป็นเอกสารอันดับแรกได้ หากผู้รายงานข่าวได้เห็นเหตุการณ์นั้นและได้อธิบายด้วยตัวเอง ดังนั้นเรื่องใดก็ตามที่ผู้เขียนได้คัดลอกมาจากคำกล่าวของบุคคลอื่นซึ่งได้คัดลอกมาจากแหล่งอื่นอีกทอดหนึ่งไม่ถือว่าเป็นเอกสารอันดับแรก เว้นแต่ว่าผู้เขียนได้ไปค้นต้นฉบับเดิมมา¹ คุณค่าของเรื่องราวใด ๆ ขึ้นอยู่กับหลักฐานอันดับแรกที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ประกอบการเขียน หากแหล่งข่าวนั้นไม่ใช่ที่ยอมรับเชื่อถือ เมื่อเขียนไปแล้ว เรื่องราวนั้นก็จะเป็นข่าวหน้าหนึ่ง ในบางครั้ง เอกสารอันดับแรกที่สำคัญไม่ได้ยอมรับกันและมีได้รับการปรับปรุงแก้ไขแต่ประการใด หากผู้เขียนนำมาปรับปรุงอธิบายอย่างลึกซึ้งซึ่งอาจทำให้คุณค่าของเอกสารเดิมค่อยค่าลงไปอีก จึงควรที่จะปล่อยไว้ในรูปลักษณะเดิม²

เอกสารอันดับแรกต่อไปนี้จะได้ลำดับตามความสำคัญของคุณค่าและความถูกต้อง

1. รายงานการทดลอง (Experimentation)
2. การวิจัยแบบตรวจสอบ (Firsthand Investigation) ได้แก่การสัมภาษณ์ (Interview) และการส่งแบบสอบถาม (Questionnaires).
3. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปรัชญา และเอกสารการวิจัยค่อนข้างยาวในวารสารวิชาชีพ (Doctoral Dissertations and Monographs Professional Journals)
4. จดหมาย อนุทิน และอัตชีวประวัติ (Letters, Diaries, and Autobiographies)
5. ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและวรรณคดีที่เป็นต้นเรื่อง (Original Creative Work in Art and Literature)
6. รายงานของรัฐบาลและองค์การของรัฐในระดับชาติ รัฐ จังหวัด อำเภอ และ

¹Hillway, op. cit., 146-8.

²George Shelton Hubbell, Writing Term Papers and Reports (College Outline ser.; New York: Barnes & Noble, Inc., 1962), p. 60.

เทศบาถ (Reports of Governments and Their Agencies : National, State, Provincial, County, and Municipal)

7. รายงานประจำปีขององค์การทุนสงเคราะห์เพื่อการวิจัย ของมหาวิทยาลัย หรือขององค์การใด ๆ (Annual Reports of Research Foundations, Universities, and Corporations)

8. หนังสือพิมพ์¹ (Newspapers)

จะเห็นได้ว่า เอกสารที่นำมาศึกษาวิเคราะห์โดยเฉพาะที่ได้จากเอกสารอันดับแรกถือว่าเป็นเอกสารที่ค้ำที่สุดและเป็นเอกสารที่ถูกต้องที่สุด ผู้วิจัยยิ่งได้ใช้เอกสารเหล่านี้มากเท่าใด โอกาสที่จะทำให้เกิดการวิจัยเสียหายไปมีน้อยมาก

เอกสารอันดับรอง (Secondary Sources) ได้แก่เอกสารที่คัดลอกมา หรือได้รวบรวมจากแหล่งเดิมที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าถูกต้อง เอกสารอันดับรองขึ้นอยู่กับรายละเอียดที่ค้นพบที่ค้นหาไว้ ขึ้นอยู่กับความนิยมแพร่หลายในการตีค่าและการประเมินค่า ขึ้นอยู่กับความมีเหตุผล และขึ้นอยู่กับประโยชน์ของการสรุปผลและสามารถนำไปใช้ได้² เอกสารอันดับรองนอกจากจะประกอบขึ้นจากเอกสารต่าง ๆ ของเอกสารอันดับแรกแล้ว ยังหมายรวมไปถึงบทย่อ งานเขียนต่าง ๆ ที่ใช้เอกสารอันดับแรกเป็นพื้นฐาน เช่น ตำราเรียน สารานุกรม เป็นต้น เอกสารอันดับรองถึงแม้จะค้ำกว่าเอกสารอันดับแรกก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้มากเช่นกัน

การประเมินค่าสิ่งพิมพ์

คุณค่าของสิ่งพิมพ์ในท้องสมุคที่ใช้สำหรับการวิจัย จะวินิจฉัยไม่ได้ว่าสิ่งพิมพ์ทั้งหมดเหมาะสมและเชื่อถือได้ ทั้งนี้เพราะเกี่ยวกับข้อผิดพลาดของความลำเอียง หรือผู้รวบรวม

¹Elliott S.M. Gatner, and Fransesco Cordasco, Research and Report Writing (College Outline ser.; New York: Barnes & Noble, Inc., 1963), p. 25.

²Hubbell, op. cit., p. 62.

ไม่มีความสามารถเพียงพอ หรือความบกพร่องของพนักงานพิสูจน์อักษร การรวบรวมในชั้นที่สองควรใช้เอกสารอันดับแรกเป็นแนวทาง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องตรวจสอบเอกสารอันดับแรกด้วยว่า เป็นข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่ รายละเอียดเกี่ยวกับผู้รวบรวมพยายามค้นหาให้แน่ชัดเกี่ยวกับความสามารถ ความสนใจ และความคิอคอดคิดว่ามีหรือไม่ ชนิดของเอกสารที่ใช้และจุดประสงค์ของการรวบรวมเอกสาร จะต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษถ้าข้อมูลนั้นได้นำไปประเมินคุณค่า การใช้สิ่งพิมพ์ที่เป็นเอกสารอันดับแรกและเอกสารอันดับรองจะต้องนำมาวิเคราะห์ในขอบเขตของการรวบรวม ไม่เช่นนั้นจะเป็นการยากที่จะเข้าใจ เพราะข้อมูลไม่สามารถจะนำไปใช้ได้กับทุกปัญหา ผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ ประเมินค่าอย่างระมัดระวัง¹

การวิเคราะห์ภายนอก (External Criticism) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นจริงของตัวเอกสารนั้น ๆ ไม่ว่าเอกสารนั้นจะมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับต้นฉบับ การวิเคราะห์ภายนอกเอกสารบางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์ในระดับเริ่มแรก เพราะเป็นขั้นเริ่มต้นหรือขั้นเตรียมข้อมูลเพื่อใช้พัฒนาไปสู่ความรู้ใหม่ การทดสอบดูว่าเอกสารใดเป็นเอกสารที่แท้จริง รวมทั้งคำถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผู้เขียนและต้นฉบับ เพื่อพิจารณาว่ามีอิทธิพลต่อการผลิตเอกสารชิ้นนั้นอย่างไร เช่น เวลา สถานที่ จุดมุ่งหมาย ความเป็นจริง เอกสารส่วนใดที่เป็นจริงมากที่สุด จากการวิเคราะห์ภายนอกมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ภายในค้าย (Internal Criticism) ทั้งนี้เพื่อจะได้พิจารณาความเป็นจริงและคุณค่าของเนื้อหาเอกสารค้าย²

¹William J. Goode, and Paul K. Hatt, Methods in Social Research (New York: McGraw-Hill, 1952), p. 117.

²Carter V. Good, and Douglas E. Scates, Methods of Research (New York: Appleton-Century-Crofts, Inc., 1954), p. 188.

ในการประเมินค่าเอกสารใด ๆ จะต้องตรวจสอบเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้

1. ความถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ (Accuracy and Dependability)
2. เนื้อหาที่เขียนนั้นทันสมัยหรือไม่ (Up-to-dateness)
3. เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง (Suitability for Specific Requirements)
4. มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ (Authority)
5. ขอบเขตของการเขียนเป็นอย่างไร (Scope)
6. วิธีการเขียนและรูปแบบของการเขียนเป็นอย่างไร (Treatment and Style)
7. การลำดับเนื้อหาของการเขียนเป็นอย่างไร (Arrangement)
8. ภาพประกอบ ตาราง และแผนภูมิ มีหรือไม่ (Illustrations, Tables, and Diagrams)
9. เกี่ยวกับผู้เขียนเอง (Author)
10. เกี่ยวกับสำนักพิมพ์ (Publisher)

การที่จะเชื่อถือได้เพียงใดนั้น จะต้องได้รับการพิจารณาด้วยการอ่านตอนที่เห็นว่าได้เสนอความจริงที่ผู้อ่านมีความรู้สึกรับค่าตอบที่เป็นจริง โดยนำไปเปรียบเทียบกับเนื้อหาจากหนังสือที่เรามีอยู่ เมื่อพบว่ามีที่ขัดแย้งกัน มีบางตอนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว โอกาสที่ข้อความตอนอื่นเป็นเช่นนั้นก็มีแน่นอน ผลงานชิ้นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นที่เชื่อถือไม่ได้ ปิศาจลึกลับของหนังสือแสดงถึงความใหม่ของเนื้อหาในหนังสือเล่มนั้น อย่างไรก็ตาม การจะพิจารณาเฉพาะแต่ปีที่จัดพิมพ์นั้นมิใช่เป็นการพิจารณาตัดสินถึงคุณสมบัติของหนังสือเล่มนั้น จะต้องนึกถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ผลงานเก่า ๆ มีมากที่เป็นมาตรฐานในสาขาวิชานั้น ๆ ที่น่าเชื่อถือได้มากกว่า และให้รายละเอียดพื้นฐานของวิชานั้น ๆ ได้ดีกว่าเล่มใหม่ ๆ เกี่ยวกับชื่อเรื่องของหนังสือในหน้าปกใน (Title Page) ก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยทั่วไปแล้วชื่อเรื่องเป็นมทยอที่สั้นที่สุดของเนื้อหาในหนังสือเล่มนั้น แต่ก็ต้องพิจารณาอย่างระมัดระวัง

¹Gatner, op. cit., p. 24.

เพราะคำบางคำอาจตีความผิดไปได้ ตัวอย่าง คำที่มีรวมอยู่ในชื่อเรื่อง เช่นคำว่า "ไทย" สารานุกรม พจนานุกรม เหล่านี้จะต้องตรวจดูว่า เนื้อหาของหนังสือกล่าวถึงอะไรกันแน่ นอกจากนี้จะต้องศึกษาถึงคำนำ เพราะเป็นส่วนที่แสดงถึงความตั้งใจ การวางแผน ขอบเขตของเรื่อง ของผู้เขียนหนังสือเล่มนั้น บางครั้งอาจมีบทย่อของเนื้อหาแทรกอยู่ด้วย กิจกรรมประกาศ ครรชนนี้ ภาคผนวก หรือเอกสารอื่น ๆ ที่ควรศึกษาเพิ่มเติมที่ผู้เขียนแนะนำไว้ ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา บรรณานุกรมของหนังสือเล่มนั้นส่วนใหญ่ผู้เขียนได้เลือกสรรมาแล้วจึงมีประโยชน์ เชิงบรรณคดีเช่นเดียวกัน คือผู้อ่านสามารถตรวจสอบข้อความที่ผู้เขียนนำมาอ้างได้ในกรณีที่เกิดความเคลือบแคลงสงสัยหรือต้องการความรู้เพิ่มเติม¹

นอกจากนั้นจะต้องศึกษาดูว่า เอกสารนั้นมีความสัมพันธ์กับเอกสารชิ้นอื่น ๆ อย่างไรบ้าง เอกสารนั้นเป็นเอกสารจากแหล่งเดิมหรือเป็นเพียงบางส่วนหรือทั้งหมด ถ้าหากเอกสารนั้นเป็นเอกสารอันค้นพบเพียงบางส่วน สรรวจดูว่าส่วนใดที่เป็นของดั้งเดิม ส่วนใดที่เพิ่มเติมเข้ามาและเพิ่มเข้ามาเมื่อไร และส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามานั้นมีความเชื่อถือได้เพียงใด ดูว่าเอกสารหรือสิ่งที่ปรากฏนั้นมีใครปลอมแปลง (Forgeries and Hoaxes) เช่น การปลอมบุคคลที่บันทึกไว้เสียแล้วเอาชื่อของตนใส่แทน เป็นการกุ (Inventions) เอาว่าเป็นเอกสารที่ค้นได้ทำขึ้น หรือเหตุการณ์นั้น ๆ คนเป็นวีรบุรุษโดยสมชื่อวีรบุรุษแท้จริงออก การที่จะพิจารณาว่าเอกสารชิ้นนั้นเป็นของแท้หรือไม่ อาจสังเกตศึกษาจากเหตุผลที่ว่า ไม่พบเอกสารชิ้นอย่างนั้นในที่อื่นใดอีก สุนทรพจน์ ปาถกฐา ของนักการเมืองหรือนักปาถก หากนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยถ้าหาต้นฉบับเดิมได้จะดีมาก ในขณะที่เดียวกันหากนำไปพิมพ์จำเป็นต้องรักษาตัวสะกดการันต์คำพูดเดิมไว้โดยไม่พยายามไปแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาสิ่งแวดล้อมของการผลิตสิ่งพิมพ์นั้นในด้านการวิเคราะห์ภายในของเอกสารนั้น การเปรียบเทียบเอกสารดังกล่าวกับเอกสารอื่น การพิจารณาเอกสารตามรูปแบบดั้งเดิมของเอกสารโดยใช้การวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ การเปรียบเทียบในขณะที่อ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วนอีกด้วย²

¹Ibid., pp. 24-6.

²Ibid., pp. 189-98.

เกี่ยวกับตัวผู้เขียน ต้องพิจารณาว่า ผู้เขียนเป็นใคร คุณลักษณะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ฯลฯ และดูว่าผู้เขียนมีคุณสมบัติทั่วไปเป็นอย่างไร ผู้เขียนเมื่อคิดหรือไม่ คุณคุณสมบัติพิเศษที่มีหรือไม่ของผู้เขียน เช่น สนใจเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องของควยที่ตนคิดอย่างไร มีข้อสังเกตละเอียดถี่ถ้วนแค่ไหน มีความรู้กว้างขวางพอที่จะรายงานหรือศึกษาเรื่องนั้น ๆ ได้ดีแค่ไหน และข้อเขียนนั้นได้เขียนขึ้นหลังจากเหตุการณ์นานเพียงใด ในการเขียนดูว่าข้อเขียนนั้นได้เขียนจากความทรงจำ หรือภายหลังจากคำแนะนำของผู้อื่น หรือหลังจากที่ได้ตรวจสอบความเป็นจริงแล้ว¹

นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาแต่ละเรื่องว่า ผู้เขียนตีความหมายว่าอย่างไร ความหมายที่แท้จริงกับความหมายของภาษาเขียนแตกต่างกันหรือไม่ ถ้อยคำเหล่านั้นได้รับความเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ผู้เขียนตั้งใจจะหลอกผู้อ่านหรือไม่ ผู้เขียนได้รับความกดดันให้เขียนข้อเท็จจริงหรือไม่ เรื่องไรสาระส่วนตัวมีอิทธิพลต่อผู้เขียนหรือไม่ เป็นความจำเป็นของผู้เขียนเองหรือได้รับอิทธิพลมาจากความเห็นของมวลชน ความเคลื่อนไหวในการแสดงออกทางความรู้หรือการแสดงลีลาของข้อเขียนได้บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงอย่างเด่นชัดหรือไม่ เนื้อหาให้รายละเอียดเพียงพอหรือไม่ ตัวผู้เขียนเองเป็นนักสังเกตการณ์ที่มีประสาทสัมผัสหรือเป็นคนฉกฉก ผู้เขียนอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อำนวยทั้งสถานที่และเวลาในขณะที่สังเกตการณ์หรือไม่ ข้อเท็จจริงนั้นยากที่จะสังเกตได้โดยตรงหรือไม่ ผู้เขียนเป็นนักสังเกตการณ์สมัครเล่นหรือได้รับการฝึกหัดการสังเกตมาแล้ว เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น หากผู้เขียนมีใคอยู่ในเหตุการณ์นั้นจำเป็นต้องพิจารณาความจริงและความถูกต้องของเอกสารนั้น² ตรวจสอบว่าผู้เขียนมีความลำเอียงหรือไม่ เช่น บุคคลที่ร่ำรวยยอมมีอคติต่อวิถีสังคมนิยมชนชาติที่ถูกกดขี่ข่มรัง เกียจผู้กดขี่ข่มเหงตน

¹Good, op. cit., pp. 188-89.

²Thomas C. McCormick, and Roy G. Francis, Methods of Research in the Behavioral Sciences (New York: Harper & Brothers, 1958), pp. 37-8.

ในการวิจัยเรื่องนี้ได้ดำเนินการตามหลักการประเมินค่าดังกล่าวมาแล้ว เป็นหลักเกณฑ์ โดยพิจารณาถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ในหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ แล้วสำรวจเลือกสรรเอกสารเหล่านั้นนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับขั้น แล้วจึงทำการประเมินคุณค่าเอกสารสิ่งพิมพ์เหล่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย